

Prvý realizačný projekt Programu revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí Slovenskej republiky pre rok 2011

Spoločenská zodpovednosť za ochranu územia a krajiny Slovenskej republiky pred povodňami, vysušovaním krajiny, ale aj potreba zavádzania integrovaného riadenia povodí v snahe predchádzať rizikám čoraz častejších náhlych živelných pohrôm bola pre vládu SR motívom pre prijatie uznesenia č. 744/2010 z 27.10.2010 k Programu revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR a návrhu jeho realizačného projektu 2010 (ďalej len PRK IMP). V bode B.2. uložila splnomocnencovi vlády pre územnú samosprávu, integrovaný manažment povodí a krajiny (ďalej len splnomocnenec) vypracovať a predložiť na rokovanie vlády SR prvý realizačný projekt PRK IMP (ďalej len prvý realizačný projekt) pre rok 2011.

Prvý realizačný projekt vychádza z princípov, zásad a z cieľov PRK IMP aplikovaných v realizačnom projekte pre rok 2010. Má však širší územný záber, predpokladá realizáciu projektov v skupine zhruba 200 obcí. Jeho financovanie je zabezpečené v rámci schválených limitov štátneho rozpočtu v rozpočtovej kapitole Úradu vlády SR.

1. Cieľ prvého realizačného projektu

Cieľom prvého realizačného projektu je v roku 2011 vytvoriť, aktivovať a systémovo zrealizovať v horských a podhorských oblastiach leso-poľnohospodárskej krajiny Slovenska minimálne 6 mil. m³ vodozádržných prvkov. Konkrétnym cieľom je vytvoriť a vybudovať v lesnej, v poľnohospodárskej a v urbanistickej krajine vo vybraných lokalitách obcí vodozádržné krajinné, terénne útvary, zariadenia a technické riešenia s touto cyklickou zádržnou kapacitou dažďovej vody, ktoré budú následne prevádzkované a bude udržiavaná ich funkčnosť.

V lokalitách zrealizovaných projektov sa znížia negatívne dopady lokálnych bleskových povodní a zníži miera povodňových rizík v spádovom území. Počas realizácie projektov a po ich realizácii sa bude sledovať a vyhodnocovať niekoľko oblastí indikátorov, prínosov a dopadov zrealizovaných opatrení. V údoliach riek pod zrealizovanými projektmi dôjde k splošteniu povodňových prietokov a k zníženiu erózných procesov v krajine. Odhaduje sa zvýšenie zásob podzemných vôd v štruktúrach krajiny, čím sa výhľadovo posilní aj výdatnosť prameňov v krajine a zlepšenie minimálnych prietokov na drobných vodných tokoch. V krajine sa zlepší výpar vody a posilní sa fotosyntéza. Zvýši sa ochrana uhlíka v pôde zlepšením vlhkosťného režimu pôd a zvýši sa viazanie CO₂ z atmosféry rozšírením vegetačných úprav a krytu krajiny za pôsobenia slnečného žiarenia, čím sa zníži aj produkcia citel'ného tepla pri transformácii slnečnej energie v krajine. Toto bude prínosom k zmierneniu dosahov a eliminácii niektorých príčin klimatickej zmeny v podmienkach Slovenska. Tieto ukazovatele, prínosy a dopady miestnych projektov a revitalizačných opatrení budú príležitosťou pre slovenské vedecké tímy získať poznatky medzinárodného významu. Revitalizácia krajiny bude mať pozitívny dosah na hydrologický režim, ozdravovanie klímy i ochranu biodiverzity. Zadržaná voda v štruktúrach krajiny bude cyklicky zlepšovať aj retenčnú schopnosť pôdy/územia, dôjde k znižovaniu vodnej erózie pôdy a k súvisiacemu zníženiu transportných a sedimentačných procesov na vodných tokoch (eliminácia zanášania) v oblastiach, v ktorých sa zrealizujú revitalizačné opatrenia.

Ďalším cieľom projektu je presadzovať a spoločensky podporovať vytváranie pracovných príležitostí na komunitnej a regionálnej úrovni. Vytvorenie vodozádržných prvkov a realizácie revitalizačných opatrení si vyžiada vytvorenie minimálne 2.500 pracovných príležitostí v roku 2011 sezónneho a prechodného charakteru vrátane rozšírenia existujúcich odborných kapacít. Budú sa tým rozširovať aj pracovné zručnosti a znalosti potrebné pre revitalizáciu krajiny.

2. Lokality realizácie projektu a popis opatrení

Prvý realizačný projekt bude implementovaný v tých častiach povodí, v ktorých stav poškodenia ekosystémov významnou mierou prispieva k povodňam, suchu i produkcii citel'ného tepla do atmosféry s negatívnym dosahom na klimatickú zmenu. Väčšia časť Slovenska patrí k rizikovým územiám z hľadiska strednej alebo vysokej náchylnosti na povodňové riziká, ako aj z hľadiska rôznych druhov poškodení krajinej štruktúry. V roku 2011 bude prvý realizačný projekt implementovaný v tých častiach povodí a poškodenej krajiny, kde sa povodňové riziká prejavujú vo významnej miere a opakovane. Dôraz v prvom realizačnom projekte sa bude dávať zároveň na obce a ich územia v horných častiach povodí, najmä horských a podhorských oblastí a regiónov.

Kritéria a ich váha pre zaradenie obcí do prvého realizačného projektu sú nasledovné:

1. 45% - historicky alebo pravidelne sa opakujúci výskyt prívalových povodní,
2. 35 % - obec sa nachádza v lokalitách s vysokým potenciálom rizika vzniku povodní, podľa namodelovaného potenciálu pre vznik povodní. Mapa regionálneho a lokálneho potenciálu pre vznik povodní na území Slovenska¹ je v prílohe č. 1,
3. 10% - lokalizácia obce v horných častiach povodí, aby zrealizované opatrenia pozitívne prispievali k zmierneniu rizika povodní na čo najväčší počet spádových obcí v povodiach,
4. 10% - prihliada sa na mieru evidovanej nezamestnanosti, aby sa na revitalizačných prácach mohli zúčastňovať občania obcí s vysokou mierou evidovanej nezamestnanosti.

Predkladaná metodika celkového povodňového potenciálu na Slovensku bola spracovaná na základe práce J. Minár a kol (2005). Spomínaná práca je zameraná na prezentáciu metodiky a výstupov na hodnotenie potenciálu pre vznik povodní v mierke celého Slovenska. Obsahuje tiež všeobecný popis o modelovaní hydrologických procesov. V práci prezentovaný postup je pre prehľadné mierky dobrou alternatívou rýchlejšej, efektívnej a na vstupy relatívne nenáročnej, avšak dostatočne vierohodnej analýzy povodňového ohrozenia väčších území. Samotný výpočet celkového potenciálu pre povodne prebiehal v technologických prostrediach geografických informačných systémov (GIS), a to v nasledovných krokoch s uvedenými využitými dátami:

- o výpočet morfometrického potenciálu (sklon, horizontálna členitosť reliéfu, dĺžka svahu, rýchlosť povrchového odtoku),
- o parciálne syntetický geoekologický potenciál (infiltračné a drenážne vlastnosti pôd, retenčné vlastnosti krajinej pokrývky, brzdiaci efekt krajinej pokrývky, veľkosť povodia, tvar povodia),
- o celkový potenciál krajiny pre vznik povodňových situácií (klimatické a hydrologické charakteristiky a dáta).

Výber obcí bude prebiehať na základe prihlásenia sa obce do prvého realizačného projektu prostredníctvom formuláru, ktorý zašle obec na Úrad vlády SR, za predpokladu, že spĺňa vyššie uvedené kritéria, podmienky tohto realizačného projektu a tiež do vyčerpania finančnej alokácie prvého realizačného projektu.

¹ Minár, Jozef; Trizna, Milan; Barka, Ivan; Bonk, Radoslav. 2005. Povodňový potenciál na území Slovenskej republiky., [Flood Potential on the Territory of Slovak Republic]. Bratislava : Geo-grafika, 2005. 126 s. ISBN 80-968146-5-6.

V každej obci sa budú realizovať revitalizačné práce v rozsahu minimálne 30.000 m³ vodozádržných prvkov a systémov v poškodenej leso-poľnohospodárskej krajine.

Typy poškodenej krajiny, ktoré si vyžadujú revitalizáciu, sú zdokumentované v prílohe č. 3 prvého realizačného projektu. V prílohe sú zdokumentované tiež odporúčania revitalizačných opatrení, ktoré budú záväzné pre verejné obstarávanie na týchto poškodených typoch krajiny:

- približovacích linkách, zväžniciach a zerodovaných cestách v lesoch,
- zerodovaných cestách v poľnohospodárskej krajine,
- erózných ryhách, stržiach, roklinách v lesnej a poľnohospodárskej krajine,
- trvalých trávnych porastoch a lúkach so sklonom svahov nad 15 %,
- ornej pôde v poľnohospodárskej krajine so sklonom svahov nad 10 %,
- na drobných bezmenných vodných tokoch v lesnej a poľnohospodárskej krajine.

V jednotlivých lokalitách katastrov obce budú vybudované vodozádržné opatrenia, napr.:

v lesných lokalitách najmä:

- odrážky na zväžniciach a približovacích linkách,
- zasakovacie jamy a pásy pri cestách,
- zádržné jazierka v priekopách ciest,
- zábrany z drewoodpadov na svahoch,
- zavodňovacie pásy na rozhraní lesnej a poľnohospodárskej pôdy,
- zvyšovanie lesnatosti územia,
- zaceľovanie a prehrádzanie strží.

na poľnohospodárskej pôde najmä:

- vrbové záplety, obnova medzí,
- vrstevnicové zavodňovacie ryhy,
- zasakovacie jamy, zádržné jazierka, obnova mokradí,
- zaceľovanie a prehrádzanie strží,
- vegetačné opatrenia, vhodné plodiny, stromy či kroviny
- revitalizácia nevhodne navrhnutých umelých odvodňovacích kanálov

Po vzájomnej dohode obcí a správcov drobných vodných tokov budú realizované protipovodňové opatrenia formou budovania priečných objektov na drobných vodných tokoch, napr.:

- pásy (výška do úrovne nivelety - slúžiace na fixáciu dna),
- prahy (výška do 30 cm – zabezpečujúce niveletu dna potrebnú proti vymieľaniu),
- stupne (do výšky 120 – 200 cm – vyrovnanie nivelety, záchyt splavenín),
- prehrádzky (do výšky 3 m - ako suché poldre, prípadne čiastočne naplnené vodou alebo nádrže s vodou),
- obnova hydromorfológie drobných vodných tokov a meandrov.

Tieto opatrenia predstavujú predovšetkým lokálne revitalizačné, rekultivačné, protierózne a vodozádržné opatrenia. Vo väčšine prípadov nespĺňajú minimálne prahové hodnoty definované v prílohe č. 8 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, nepodliehajú preto povinnému hodnoteniu a ani zisťovaciemu konaniu podľa daného predpisu. Predmetom lokálneho posúdenia podľa príslušného zákona budú až konkrétne návrhy opatrení (projektov) navrhované pre jednotlivé obce.

3. Časová a vecná štruktúra prvého realizačného projektu

Projekt z časového a vecného hľadiska bude realizovaný v týchto krokoch:

1. Prípravu, vypracovanie a realizáciu projektov obcí upravuje záväzná metodika, ktorá tvorí prílohu č. 4 predloženého materiálu.
2. Obec prostredníctvom formuláru písomne prejaví a potvrdí záujem o zapojenie sa do prvého realizačného projektu na území svojho katastra. Úrad vlády SR potvrdí obci, že splnila kritéria pre zaradenie do prvého realizačného projektu s podmienkou predloženia požadovanej dokumentácie a podkladov pre prípravu zmluvy o poskytnutí finančných prostriedkov na realizáciu prác prvého realizačného projektu, až do vyčerpania alokácie finančných prostriedkov na prvý realizačný projekt.
3. Obec zaradená do zoznamu obcí zapojených do prvého realizačného projektu vyhlási verejné obstarávanie na výber dodávateľa/zhotoviteľa revitalizačných opatrení poškodenej krajiny vo svojom katastri podľa zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení (ďalej len zákon o verejnom obstarávaní). V podmienkach verejného obstarávania zohľadní informácie o plošnom rozšírení svahových deformácií v predmetnom území. Uchádzač/zhotoviteľ po obhliadke lokalít, ktoré budú predmetom revitalizácie, predloží do súťaže spracovanú dokumentáciu revitalizačných prác, cenovú kalkuláciu a termín realizácie prác. Pri výbere vhodných opatrení v území uchádzač/zhotoviteľ pritom zohľadní reálny výskyt a potenciálnych a aktívnych svahových deformácií v konkrétnom území. Víťaznú ponuku obec predloží na Úrad vlády SR s ostatnými potrebnými dokladmi na podpis zmluvy. Táto dokumentácia s cenovou ponukou bude záväznou časťou zmluvy o poskytnutí prostriedkov na realizáciu prác. Obstaraný dodávateľ/zhotoviteľ musí garantovať odborné prevedenie prác, zabezpečiť potrebné inžinierske, projekčné a iné potrebné podklady podľa charakteru projektu a lokality. V zmysle § 50j zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov verejný obstarávateľ (obec) využije možnosť aktívneho opatrenia trhu práce na zamestnanie uchádzačov o zamestnanie v oblasti realizácie opatrení na ochranu pred povodňami a riešenie následkov mimoriadnej situácie. V nadväznosti na tento zákon a príslušný paragraf je potrebné vo výzve na predkladanie ponúk resp. v súťažných podkladoch uviesť § 35 ods. 15 zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v ktorom sa umožňuje verejnému obstarávateľovi určiť osobitné podmienky plnenia zmluvy. Osobitné podmienky plnenia zmluvy sa môžu týkať najmä sociálnych a environmentálnych hľadísk predmetu zákazky. V takomto prípade je potrebné, aby v návrhu Zmluvy o dielo bola samostatná časť s názvom: Osobitné podmienky zmluvy, v ktorej bude uvedené požadované sociálne hľadisko. Ak sa obec rozhodne realizovať revitalizáciu svojho katastra svojpomocne, v tom prípade sa táto podmienka zakotví do zmluvy o poskytnutí finančných prostriedkov na realizáciu prác prvého realizačného projektu medzi obcou a Úradom vlády SR. Obec bude povinná zabezpečiť si odborného garanta realizácie projektu s príslušnou praxou a oprávneniami na realizáciu daných prác. V predloženom rozpočte, ktorý bude záväznou prílohou k zmluve, musia byť uvedené všetky položky, ktoré je do projektu potrebné započítať (cena za materiál, cena za prenájom potrebných stavebných strojov, mzdy, odmena pre odborného garanta, odmena za spracovanie projektu a iné). Ak hodnota každej položky (okrem mzdových nákladov) prekročí celkovú sumu vrátane DPH 1.000,- Eur, je potrebné vykonať prieskum trhu, respektíve postupovať v zmysle zákona o verejnom obstarávaní.
4. Pri výbere vhodných opatrení v území odborný garant realizácie prác a zhotoviteľ zodpovedajú za finálny návrh a lokalizáciu opatrení, pri rešpektovaní miestnych,

prírodných a geologických podmienok a charakteru územia v zmysle platnej legislatívy (zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku, zákon č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami a pod.). Spolupracujú pritom s obcou, so správcom drobného vodného toku, geológom, vlastníkmi a správcami pozemkov, ako aj ďalšími subjektmi. Revitalizačné opatrenia sa budú navrhovať tak, aby nedošlo ku konfliktu s potrebou sanácie zosuvných území systémom odvodnenia. V potenciálne rizikových alebo rizikových lokalitách sa revitalizačné práce nebudú realizovať alebo sa budú realizovať iba na základe konkrétneho usmernenia a odsúhlasenia geológa v miestnych podmienkach. Bude sa tým sledovať zabezpečenie synergických efektov v území, na jednej strane zníženie miery povodňových rizík a eróžno-sedimentačných procesov v povodí a na vodných tokoch a na strane druhej koordinovaná sanácia zosuvných a rizikových geologických území a svahov. Úrad vlády SR vyhodnotí správnosť a úplnosť podkladov potrebných pre uzavretie zmluvy s obcou a v prípade ich úplnosti a správnosti podpíše zmluvu.

5. Po uzavretí zmluvy o poskytnutí finančných prostriedkov na realizáciu prác prvého realizačného projektu medzi obcou a Úradom vlády SR, prevedie Úrad vlády SR finančné prostriedky na účet obce. Poskytnuté finančné prostriedky budú účelovo viazané pre obec v zmysle § 19 ods. 1 a 3 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy). Podmienkou poskytnutia finančných prostriedkov bude predloženie dokladov podľa § 6 ods. 2 a 3 zákona č. 524/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky.
6. Práce realizované v rámci prvého realizačného projektu budú obce realizovať na vlastnom pozemku obce alebo iného vlastníka, prípadne správcu, v rámci katastra obce za predpokladu udelenia jeho súhlasu na vstup na pozemok s cieľom realizácie projektu alebo na základe písomnej dohody o spolupráci alebo partnerstve s vlastníkom, správcom alebo užívateľom pozemku.
7. Základný termín ukončenia prác je stanovený do 31. októbra 2011. Dodávateľ/zhotoviteľ odovzdá podľa dohodnutého postupu jednotlivé vodozadržné prvky a systémy obcí. O termíne odovzdania bude obec informovať Úrad vlády SR. Úrad vlády SR môže kedykoľvek vykonať kontrolu stavu zrealizovaných prác (v priebehu i po ukončení prác).
8. Obec po ukončení prác a po použití finančných prostriedkov predloží Úradu vlády SR finančné vyúčtovanie vypracované v súlade so zákonom č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov s predložením písomného prehľadu a čitateľných fotokópií dokladov preukazujúcich použitie finančných prostriedkov. Vyúčtovanie finančných prostriedkov musí byť uzatvorené do 31. decembra 2011, ak nebude zmluvne dohodnutý iný termín ukončenia a zúčtovania zrealizovaných prác a opatrení.
9. Predmetom zmluvy o poskytnutí finančných prostriedkov na realizáciu prác prvého realizačného projektu bude aj záväzok obce zabezpečovať kontrolu plnenia účelu, údržbu a servis vytvorených vodozadržných prvkov po dobu 20 rokov od ich ukončenia vždy v takom rozsahu, aby boli plne funkčné a plnili svoj účel. Kontrola plnenia tohto záväzku bude zabezpečená prostredníctvom odborných garantov realizácie projektov, partnerov na území ktorých sa opatrenia zrealizovali a prostredníctvom vytvorenia legislatívnych podmienok pre dlhodobé financovanie, organizáciu a riadenie Programu revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR vo fáze jeho komplexnej realizácie.

4. Riadenie prvého realizačného projektu

Riadenie prvého realizačného projektu bude zabezpečené výkonným manažérom Programu revitalizácie krajiny a integrovaného manažmentu povodí SR v spolupráci so splnomocnencom vlády SR pre územnú samosprávu, integrovaný manažment povodí a krajiny a ostatnými zainteresovanými útvarmi Úradu vlády SR.

5. Rozpočet, finančné zdroje a formy zadania riešených úloh

Prvý realizačný projekt na rok 2011 bude zabezpečený z prostriedkov štátneho rozpočtu schváleného zákonom č. 498/2010 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2011, príloha č. 3 – Výdavky štátneho rozpočtu na rok 2011, kapitola Úrad vlády SR program: 06P020H Revitalizácia krajiny a uznesením vlády SR č. 667/2010 bod C.1. a rozpisu záväzných ukazovateľov štátneho rozpočtu č. 06/05/2011-EO z 12. 1. 2011.

Z disponibilného objemu finančných prostriedkov je pre prvý realizačný projekt navrhnutá suma 24 000 000,- Eur. Prvý realizačný projekt bude financovaný v nevyhnutnej miere potrebnej pre plynulú realizáciu a pri zachovaní maximálnej efektivity a hospodárnosti vynaložených finančných prostriedkov. Podmienky poskytnutia a použitia finančných prostriedkov budú upravené v jednotlivých zmluvách na realizáciu prvého revitalizačného projektu medzi obcami a Úradom vlády SR. Nevyčerpané finančné prostriedky z navrhovanej alokácie pre prvý realizačný projekt sa využijú v Druhom realizačnom projekte PRK IMP pre rok 2011, ktorý bude predložený na rokovanie vlády v máji 2011.

Výška pridelených finančných prostriedkov na základe zmluvy na realizáciu prvého realizačného projektu medzi obcou a Úradom vlády SR bude závisieť od objemu vybudovaných vodozadržných prvkov v krajine pri stanovenej výške 4,- Eur na 1 m³ vybudovaného vodozadržného prvku a od cenovej ponuky víťazného dodávateľa prác. Maximálna výška podpory pre jednu obec je stanovená na sumu 120 000,- Eur (suma je stanovená vrátane DPH). Merateľným ukazovateľom prvého realizačného projektu v roku 2011 bude vybudovanie minimálne 6 mil. m³ vodozadržných prvkov a systémov v krajine.

Do každej obce zapojenej do prvého realizačného projektu sa investuje 120 000 Eur. Za tieto finančné prostriedky je v zmysle PRK IMP nevyhnutné vybudovať minimálne 30 000 m³ vodozadržných opatrení. Konečný objem vodozadržných opatrení v obciach vyplynie z verejných obstarávaní na výber zhotoviteľa revitalizačných prác, ktoré obce uskutočnia pred podpisom zmluvy. Z ponúk môže vyplynúť, že za 120 000 Eur bude možné zhotoviť viac ako 30 000 m³ vodozadržných opatrení. Úrad vlády SR podpíše zmluvu len s tými obcami, ktoré vysúťažia zhotoviteľa revitalizačných prác, ktorý dokáže v území zrealizovať minimálne 30 000 m³. Uhradené budú len tie opatrenia, ktoré budú skutočne zrealizované.

Obec pri svojpomocnej realizácii revitalizácie svojho katastra ako aj pri využití vysúťaženeho dodávateľa revitalizačných prác bude využívať aktívne opatrenie trhu práce prostredníctvom §50j zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov – „Príspevok na podporu zamestnanosti na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami a na riešenie následkov mimoriadnej situácie“, (ďalej len „príspevok na podporu zamestnanosti“). Toto aktívne opatrenie trhu práce synergicky nadväzuje na PRK IMP, ktorý sa komplexne zaoberá problematikou prevencie pred povodňami, revitalizáciou krajiny a zvýšením odolnosti krajiny na zmeny klímy zlepšením jej stavu, štruktúry a manažmentu. Uplatnenie tohto aktívneho opatrenia trhu práce pri realizácii projektov bude jednou z podmienok uzatvorenia zmluvy medzi obcou a Úradom vlády SR.

Primárnym cieľom prvého realizačného projektu je realizácia opatrení v oblasti prevencie proti povodniam, realizácia revitalizačných, rekultivačných, protierózných a vodozádržných opatrení s merateľným indikátorom vytvorenia minimálne 6 mil. m³ vodozádržných prvkov v ekosystémoch krajiny. Tieto opatrenia napriek tomu, že sú všeobecne známe sa v bežnej praxi neuplatňovali resp. nevyužívali dostatočne alebo sa neuplatňovali vôbec. Vzhľadom na celkový charakter prvého realizačného projektu a jeho primárny cieľ nie je možné posudzovať tento projekt iba z pohľadu zamestnanosti alebo prostredníctvom štandardných trhových parametrov. Ak by išlo o štandardný produkt, štát by do tejto oblasti nemusel vstupovať vôbec. Naopak, deformoval by samotné prostredie. Avšak súčasná situácia, narastajúce riziká a hrozby škôd, traumatizujúce obyvateľstvo si zvýšenie miery ingerencie štátu vyžiadali, o čom vláda už schválením PRK IMP rozhodla v roku 2010. Preto je nutné potenciálny prínos projektu posudzovať aj z iných hľadísk, nie len z hľadiska exaktne merateľnej ekonomickej efektívnosti. Projekt prináša celý rad nepriamych efektov, ktoré nie je možné jednoznačne ekonomicky vyčíslieť. Priamo k ekonomike projektu je nutné ešte povedať nasledovné:

- nepriamym, ale príčinne súvislým efektom bude zníženie škôd a vyvolaných nákladov štátu, vyplývajúcich z priamych a nepriamych následkov na majetku v súkromnom i spoločenskom vlastníctve (štát má i dnes ešte nejaké nezaplatené dlhy),
- vzhľadom na charakter opatrení sú aj budú aj skutočné náklady štátu výrazne nižšie, ako to vyzerá na prvý pohľad. Na základe kvalifikovaného odhadu možno ich konečnú výšku pre štát očakávať na úrovni cca 61 % rozpočtovaných nákladov. Uvedená skutočnosť vyplýva z jednoduchého charakteru prác pri realizácii opatrení, pri ktorých podiel osobných nákladov neklesne v priemere pod 80 %, takže 39 % vynaložených prostriedkov sa vo forme odvodov a DPH zo spotreby (samotná realizácia a osobná spotreba takto zamestnaných osôb) následne rýchlo vráti do verejných fondov.

Vytvorenie pracovných príležitostí je **sekundárnym cieľom**, ale aj v tejto oblasti poskytuje významný prínos, keďže vytvorí podmienky pre pracovné príležitosti aj pre znevýhodnené skupiny občanov, ktorí si skutočne nedokážu nájsť prácu na štandardnom trhu práce. V tomto projekte navyše v lokalitách s výrazne deformovaným, nevyváženým trhom práce, kde ponuka pracovných síl ďaleko prevyšuje dopyt, v dôsledku čoho sú vo väčšej miere aj menej náročné a platené miesta obsadzované pracovnou silou, ktorá by na inom trhu bola schopná získať lepšie miesto. V týchto lokalitách v podstate už ani nemožno hovoriť o trhu práce. Ďalším nesporným prínosom je skutočnosť, že prostriedky nebudú vynaložené na opatrenia, ktoré „na druhý deň zaveje vietor alebo zmyje dážď“, ako pri väčšine doteraz uplatňovaných verejných prácach. Aj z hmotného hľadiska budú investované do zariadení s viacročnou životnosťou.

Vzhľadom na rozsah projektu a jednotný systém realizácie záväzná metodika ÚV spresní všetky potrebné náležitosti a kroky riešenia a postupov, aby bolo možné exaktne postupov v každom jednom prípade a pri jednotlivých projektoch. Na štatisticky relevantnej vzorke projekt umožní overiť, optimalizovať a normovať: výkonnosť (spotrebu práce); model a efektívnosť riadenia na lokálnej úrovni; model a efektívnosť riadenia a koordinácie na regionálnej a národnej úrovni; postupy vykazovania a merania spotreby práce a materiálu; vypracovanie cenovej kalkulácie za mernú jednotku jednotlivých opatrení v rôznych terénnych podmienkach. Takto získané poznatky umožnia presnejšie plánovať nasadenie zdrojov a spôsob realizácie pre ďalšie etapy a projekty Programu revitalizácie krajiny. Predložený projekt štartovaciu fázu celého Programu pričom počíta s realizáciou 2,4 % cieľovej hodnoty vytvorených vodozádržných opatrení v krajine. Napriek svojmu takmer pilotnému charakteru nepočíta so žiadnymi „detskými chorobami“ v podobe zmäkčovania vstupných a výstupných parametrov výkonnosti.

6. Prínos prvého realizačného projektu

Aktivity budú vytvárať nápravné a preventívne opatrenia najmä v oblastiach, kde zdroje povodní sú podmienené nevhodnou hospodárskou činnosťou a neprímeranými zásahmi v krajine, osobitne v lesoch a na poliach, ale i v urbanizovaných oblastiach. Popri týchto opatreniach budú naďalej prebiehať štandardné vodohospodárske činnosti zamerané na údržbu a správu vodných tokov, budovanie protipovodňových opatrení a zariadení v tokoch a v inundáciách tokov, ktoré sú v pôsobnosti správcov vodných tokov alebo systémov meliorácií. Tieto činnosti sa navzájom dopĺňajú. Vytvára sa tak synergický efekt účinnej ochrany pred povodňami a pred následkami a dosahmi klimatických zmien a javov. Opatrenia navrhované a realizované prostredníctvom prvého realizačného projektu budú už vo fáze identifikácie a návrhu (následne aj pri realizácii) odkonzultované a odsúhlasené príslušným správcom drobného vodného toku alebo príslušným vlastníkom, prípadne správcom pozemku.

Opatrenia zrealizované v rámci prvého realizačného projektu znížia odtok dažďovej vody, tým dôjde k splošteniu povodňových vln zo zdrojových oblastí povodní v krajine. Realizáciou prvého realizačného projektu sa získajú nové poznatky, vedomosti a súborné odborné podklady. Tieto sa stanú impulzom k ďalším inováciám a rozvoja tejto oblasti, čo podporí aj environmentálny výskum a vývoj nových techník a technológií. Realizáciou opatrení v jednotlivých lokalitách sa znižujú povodňové riziká aj v obciach ležiacich nižšie v povodí. Plošné zvýšenie vodozadržnej schopnosti sa pozitívne prejaví pri obnove ekosystémových funkcií krajiny. Výberom lokalít sa sleduje aj znižovanie rizík sucha, potreba obnovy vegetačného krytu územia a zlepšenia vodného režimu krajiny, čo má pozitívny dosah na ekosystémy a spätne na znižovanie rizík v spádových povodiach a územiach.

Veľmi dôležitým efektom bude obnova dôvery obyvateľov v území, že je možné realizovať systémové opatrenia na znižovanie rizík za účasti komún a miestnych obyvateľov pri súčasnej participácii miestnej pracovnej sily na realizácii opatrení. Realizáciou prvého realizačného projektu bude v predmetných obciach a oblastiach počas obdobia jeho realizácie vytvorených viac ako 2 500 pracovných príležitostí najmä v regiónoch s vysokou nezamestnanosťou (pozri mapu nezamestnanosti SR – príloha č. 2). Využitím aktívneho opatrenia trhu práce (podľa §50j zákona č.5/2004 Z. z.) predpokladáme vznik ďalších zhruba 2 500 sezónnych pracovných príležitostí. Spresnenie počtu takto vytvorených pracovných miest bude známe pri podpisoch zmlúv. Realizácia prvého realizačného projektu otvára základ stabilného pracovného prostredia a kapacít zameraných na dlhodobú revitalizáciu krajiny a integrovaný manažment povodí a vodných zdrojov tvorených najmä z obyvateľov obcí, firiem, združení, správcov a užívateľov pozemkov, ako i ostatných miestnych kapacít. Zamestnávanie ľudí na príprave, realizácii a údržbe protierózných a vodozadržných opatrení v území a vo vlastných katastroch vytvorí užitočnú zamestnanosť, ktorá bude impulzom pre hospodársky a sociálny rast v budúcnosti. Prvý realizačný projekt zároveň významne podporí budovanie odborných, technických a riadiacich kapacít v teréne.